

JULIUSZ SŁOWACKI

BALLADYNA

opracowanie lektury

Wybór materiałów i opracowanie: Krystian Ślęczka

I. O autorze.

Juliusz Słowacki urodził się w 1809 roku w Krzemieńcu. Jego ojciec był poetą, krytykiem i nauczycielem. Juliusz wzrastał w kręgu intelektualnej elity Uniwersytetu Wileńskiego, który ukończył w 1828 roku. Podczas powstania listopadowego, w marcu 1831 roku wyjechał jako kurier dyplomatyczny za granicę, by już na stałe pozostać na emigracji, głównie w Paryżu. Towarzyszył wysiłkom narodu żywym i narażającym go na ostracyzm uczestnictwem w duchowych, politycznych i organizacyjnych pracach i sporach emigracji, przede wszystkim jednak tworząc wiele dzieł dotyczących najistotniejszych kwestii narodowego bytu i sumienia. Stworzył oryginalne wielkie dramaty: *Kordian* (1834), *Balladyna* (1834, wyd. 1839), *Horsztyński* (1835), *Lilla Weneda* (1840), *Mazepa*

(1839), *Sen srebrny Salomei* (1843), *Książd Marek* (1843), *Fantazy* (1845–46), poematy: *Anhelli* (1838), *Beniowski* (1841) i *Król-Duch*. W 1842 roku stworzył własny system filozoficzny, tzw. filozofię genezyjską. Pełen wykład tej filozofii dał w utworze *Genezis z Ducha* (1844-46), a później w *Królu-Duchu* (1849). Zgodnie z tą koncepcją wszystko, co istnieje, miało posiadać duchową istotę, natomiast materia to tylko przemijalny i kruchy owoc jej aktywności. Niesamowitym spełnionym prorocstwem Słowackiego stał się jego wiersz *Pośród niesnasków Pan Bóg uderza...* z 1848, który zapowiadał słowiańskiego papieża. Ten wiersz wielokrotnie przywoływał św. Jan Paweł II. Juliusz Słowacki napisał setki wierszy, 13 dramatów, 20 poematów i jedną powieść. Pozostawał na utrzymaniu matki, jednak jako XIX-wieczny rentier potrafił umiejętnie inwestować na giełdzie paryskiej, co zapewniło mu finansową niezależność i pozwoliło na wydawanie utworów. Poeta chorował na gruźlicę, przeżył nieodwzajemnioną miłość i nie zdołał założyć rodziny. Na rok przed śmiercią, w 1848 roku w związku z wydarzeniami Wiosny Ludów próbował zawiązać na wzór staropolski niepodległościową konfederację. Żył niespełna 40 lat i zmarł na obcej ziemi, w Paryżu w 1849 roku. W 1927 r. jego prochy sprowadzono na Wawel, gdzie umieszczono je w Krypcie Wieszczów Narodowych.

Źródło: <https://zyciorysy.info/juliusz-slowacki/>

II. Geneza utworu.

Dramat Juliusza Słowackiego *Balladyna* został napisany w 1834 roku, w czasie pobytu poety w Szwajcarii, w Genewie. Wydano go w Paryżu w 1839 roku.

Do stworzenia tego dramatu zainspirowała Słowackiego sytuacja polskiej emigracji po powstaniu listopadowym / 1830 – 1831 /. Rozproszyła się ona po krajach zachodniej Europy. Był to okres tzw. Wielkiej Emigracji. Jednocześnie środowisko podzieliło się na liczne ugrupowania i obozy, które toczyły ze sobą spory. W tych okolicznościach Słowackiemu przyszła do głowy myśl, by napisać dzieło, które pokazywałoby „optymistyczną” przeszłość kraju. Myśl poety była zgodna z romantyczną

historiozofią. Zakładała ona, że losy narodu i państwa polskiego zostały ustalone w chwili powołania go do istnienia wolą Boga. Takie przekonanie spowodowało, że sięgnął po tematykę pozahistoryczną, legendarną, przypominającą Polakom tradycję i główne wartości, tchnącą optymizmem. Chciał to jednak zrobić w sposób niekonwencjonalny – posługując się ironią wobec otaczanej kultem tradycji. Powstało w ten sposób dzieło nowatorskie. Tego nowatorstwa Słowacki sam obawiał się. W jednym z listów pisze o „Balladynie”: „(...) bo choć rzecz jest polska, ale nie patriotyczna, więc gotowa mi źle odpłacić...” Po opublikowaniu „Balladyny” czytelnicy i krytycy rzeczywiście drwili z tego dramatu. Nie rozumieli, że ma być to uniwersalny, międzyepokowy model polskiego losu, fantastyczna legenda.

Poecie chodziło o refleksję nad prawami historii i zasadami narodowego losu, by z przeszłości można było wysnuć wnioski na przyszłość. Badacze twórczości Słowackiego przypuszczają, iż postać Balladyny powstała pod wpływem twórczości Szekspira, zwłaszcza Makbeta. Pomysł „malinowego konkursu” Słowacki zaczerpnął z ballady Aleksandra Chodźki - Maliny. Obaj skorzystali z dawnych pieśni i legend, w których już kiedyś pojawiał się ten motyw.

W liście do matki z 18 grudnia 1834 roku Słowacki pisze tak: „Zobaczysz kiedyś Mamo kochana, co to za dziwna kraina – i czasy. Tragedia cała podobna do starej ballady, ułożona tak, jakby ją gmin układał, przeciwna zupełnie prawdzie historycznej, czasem przeciwna podobieństwu prawdy. Ludzie jednak starałem się aby byli prawdziwymi i aby w sercu mieli nasze serca”.

Źródło: <https://klp.pl/balladyna/a-10852.html>

III. Rodzaj i gatunek literacki.

RODZAJ LITERACKI: **dramat**. GATUNEK: **tragedia/dramat romantyczny**.

Dramat: Dzieło stworzone z myślą o wystawieniu na scenie. Nie istnieje tutaj nadrzędny podmiot literacki, a o wydarzeniach dowiadujemy się dzięki wypowiedziom bohaterów i wskazówkom autora. Składa się z tekstu głównego, czyli dialogów i monologów bohaterów, oraz wskazówek autora dotyczących realizacji, czyli tekstu pobocznego, inaczej zwanego didaskaliaми. Jest też podzielone na akty, czyli większe partie, i sceny, czyli mniejsze części, zwykle wydzielone ze względu na liczbę występujących bohaterów (choć autor tworzy też sceny, w których kolejni bohaterowie przychodzą i odchodzą). Gatunek literacki nie jest dokładnie określony, gdyż „Balladyna” wymyka się klasyfikacjom – jest niejednorodna estetycznie, gatunkowo i rodzajowo. Najczęściej określa się ją jako tragedię bądź dramat romantyczny.

Cechy tragedii: utwór porusza tematykę konfliktu dobra i zła, bohaterka w pragnieniu nieograniczonej władzy dąży do klęski i ginie rażona piorunem, również inni bohaterowie są postaciami tragicznymi, istnieje też siła wyższa, która wpływa na bieg wydarzeń.

Cechy dramatu romantycznego: utwór ma dość luźną kompozycję – niektóre sceny nie do końca się ze sobą łączą, brak jedności czasu, miejsca i akcji – wydarzenia toczą się w ciągu czterech dni, w różnych miejscach i poruszane są różne tematy, mieszanie się komizmu z tragizmem i wzniosłości z groteską, obecność postaci i wydarzeń fantastycznych, nastrój tajemniczości, a momentami **grozy**.

Źródło: <https://aniakubica.com/lektury/balladyna/>

IV. Czas i miejsce akcji.

Czas akcji jest legendarny – „mityczny” odwołujący się do mitu o Lechu – założycielu państwa polskiego i dynastii Popiellidów.

Czas akcji w dramacie obejmuje okres czterech dni. Filon zeznając przed sądem, mówi o domniemanym czasie zabójstwa Aliny: „Trzy razy księżyc i gwiazdy pobladyły (Przed Apollinem)”.

Między Aktem I i II upływa noc (wtedy, gdy w chacie Wdowy zatrzymuje się na nocleg Kirkor, tego samego wieczoru Balladyna idzie na spotkanie z Grabkiem). Zabójstwa dokonano drugiego dnia rankiem. Wkrótce potem odbył się ślub starszej siostry z Kirkorem. Akt III zaczyna się od trzeciego dnia rano. Wdowa z Balladyną przenoszą się do zamku. Noc tego samego dnia obejmuje Akt IV – w zamku odbywa się uczta, Balladyna zabija Grabca, a Fon Kostryn odnajduje świętą koronę Lecha. Akt V ukazuje walki pod murami Gniezna, „zwycięstwo” i sąd Balladyny. Jest to dzień czwarty.

Miejsce akcji: Akcja tragedii rozgrywa się w rejonach jeziora Gopło oraz pod murami Gniezna (walki Kirkora i jego żołnierzy z obozem „samożwańca”) – pierwszej stolicy Polski, obecnej siedziby biskupów gnieźnieńskich. Gopło – jezioro położone na Pojezierzu Gnieźnieńskim, (obecnie województwo kujawsko – pomorskie). Rzeka Noteć łączy je z Wisłą i Odrą.

Zdarzenia „umiejscawiane” są w otwartych przestrzeniach: tereny nadgoplańskie, gdzie „wałęsa się” „wiedźma goplańska z diablaków orszakiem”, mieszka stara Wdowa i jej dwie córki, w lesie (chata Pustelnika, zabójstwo Aliny), rzadziej w przestrzeniach zamkniętych: ubogi dom Wdowy i bogate, przestronne sale twierdzy Kirkora oraz na zamku w Gnieźnie (sąd Balladyny).

Źródło: <https://klp.pl/balladyna/a-10862.html>

V. Streszczenie utworu.

Akt I

Scena I: Do chaty pustelnika położonej w lesie blisko jeziora Gopła przybywa Kirkor, by zasięgnąć rady w sprawie swojego przyszłego ożenku. Pustelnik słynie z niechęci do królów i królewskich dworów, upatruje w nich źródło wszelkiego zła i zbrodni. Wspomina, że sam był niegdyś władcą liczego na rodu i nosił imię Popiel III. Którejś nocy najemnicy brata zamordowali troje jego dzieci. Wzburzony Kirkor zamierza udać się do Gniezna, by odzyskać koronę dla prawowitego władcy. Opowiada o krwawych rządach obecnego króla Popiela IV, o licznych plagach gnębiących naród. Pustelnik przyznaje, że to on winien jest wszystkim nieszczęściom, gdyż, udając się na wygnanie, zabrał ze sobą cudowną koronę Lecha i ukrył ją w lesie. Korona ta ma szczególną moc, ponieważ została подарowana przez jednego z Trzech Królów powracających z Betlejem, gdzie bawił się nią malutki Jezus. Kirkor wyraża żal, że nie było go na Golgocie, by stanąć w obronie Chrystusa. Pustelnik radzi mu, by małżonki dla siebie szukał w skromnej chacie, a nie na królewskim dworze. Po odejściu Kirkora chatę Pustelnika odwiedza pasterz Filon. Żali się, że dotąd nie znalazł ukochanej, która spełniłaby jego marzenia. Rozgniewany starzec zarzuca mu, że zbyt pochłonięty jest nierealnymi mrzonkami o idealnej kobiecie, a nie dostrzega zwyczajnych dziewcząt i uznaje za niewybaczalne, że Filon szukał swojego ideału na królewskim dworze.

Scena II: Chochlik i Skierka witają swoją panią Goplanę, królową jeziora Gopła i nimfę wodną. Czekają na pierwsze wiosenne rozkazy. Obudzona z zimowego snu Goplana w wianku z czarnych jaskótek wspomina spotkanie z człowiekiem, który zimą wpadł do przerębli i któremu ona uratowała życie. Zakochana królowa dostrzega nadchodzącego człowieka, w którym rozpoznaje swojego ukochanego. Jest nim Grabiec, syn organisty, miejscowy pijak i obibok. Goplana wyznaje mu miłość, lecz młodzieniec kpi sobie z wodnej panny i wyznaje, że kocha Balladynę, córkę Wdowy. Wzgardzona nimfa nie zamierza zrezygnować z Grabca i wydaje polecenia swoim sługom. Chochlik ma całą noc zwodzić młodzieńca i sprowadzić go o świcie, Skierka zaś ma uszkodzić mostek, przez który będzie przejeżdżał Kirkor i skierować go w stronę chaty Wdowy, by tam znalazł dla siebie żonę.

Scena III: Wdowa i jej córki, Alina i Balladyna, wracają z pola do chaty. Matka z troską mówi o zmęczeniu Balladyny, lecz Alina, która ma dobre serce, współczuje matce i nalega, by nazajutrz tylko ona i siostra wyszły do żniwa. Wdowa marzy o dobrym zamążpójściu dla córek, a jej rozmyślenia przerywa odgłos nadjeżdżającej karety. Wkrótce do chaty przybywa hrabia Kirkor, którego powóz utknął na zepsutym moście. Przybysz jest oczarowany urodą córek gospodyni, postanawia ożenić się z jedną z nich. Ponieważ nie może dokonać wyboru, za namową matki (której podszeptał ten pomysł Skierka) postanawia poślubić tę pannę, która następnego dnia pierwsza zbierze dzban malin w lesie. Gość udaje się na spoczynek, Balladyna wymyka się na potajemne spotkanie do lasu, a Alina marzy o dzbanie malin.

Akt II

Scena I: Chochlik całą noc zwodził pijanego Grabca. Goplana na wieść, że pomimo to jej ukochany spotkał się z Balladyną, postanawia go ukarać i zamienia w wierzbę płaczącą. Tymczasem siostry zbierają w lesie maliny. Pracowita Alina szybko zbiera owoce, które przypominają jej usta Kirkora. Balladyna narzeka na brak owoców, a ich kolor przywodzi jej na myśl krew, wkrótce też zabija siostrę i zabiera jej dzban z malinami. Świadcami zbrodni są Grabiec zamieniony w drzewo, a także Goplana i Skierka, ukryci w gęstwinie. Z lasu nadchodzi Filon, w którym widok nieżywej, pięknej panny wywołuje silne wzruszenie. Tak zastaje go Pustelnik, którego sprowadził Skierka w nadziei uratowania Aliny. Zabiera ją do swojej pustelni, a na miejsce zbrodni przybywa Balladyna, ścigana wyrzutami sumienia. Goplana przemawia do niej głosem nieżyjącej siostry, a potem przeklina zabójczynię, na której czole pojawia się czerwona plama jako znak popełnionej zbrodni.

Scena II: Wdowa i Kirkor czekają z niecierpliwością przed chatą na powrót córek. W pewnej chwili matka zapowiada nadejście Balladyny, które rozpoznała po zachowaniu jaskótek - pojawienie się Aliny ptaki witały radosnym świergotem, na widok drugiej córki umykały spłoszone. Istotnie - z lasu wyłania się Balladyna z dzbanem malin. Kirkor ofiaruje jej pierścionek zaręczynowy i udaje się po księdza. Zrozpaczona Wdowa dowiaduje się od Balladyny, że Alina uciekła z jakimś młodzieńcem. Trwają przygotowania do ślubu. Balladyna ubiera się w komorze, a jej matka zauważa krwawą plamę na czole córki, której niczym nie można zetrzeć. Przychodzą swaty i druhny, lecz Balladyna ucieka, gdyż wydaje się jej, że przyniesione przez nich białe róże mają czerwone plamy.

Akt III

Scena I: Przed dopalającą się chatą Wdowy zebrała się garstka wieśniaków. Część z nich zamierza udać się na zamek w odwiedziny do starej kumoszki i jej córki. Wspominają dobrodziejstwa, których doznali od staruszki, a także niedawny ślub Balladyny i jej niecodzienny strój, w tym także czarną

wstążkę, która zamiast wianka opasywała jej czoło. Wśród zebranych pojawia się Grabiec i opowiada o przygodzie, która go spotkała. Nikt jednak nie wierzy opowieściom znanego z błazeństw pijaka.

Scena II: Balladyna przechadza się po zamku Kirkora i postanawia korzystać z bogactwa, które stało się jej udziałem. Zbliżają się do niej mąż i dowódca straży Fon Kostryn. Hrabia zamierza opuścić młodą żonę na kilka dni, by przywrócić tron Popielowi III. Balladyna zostaje sama w zamku, nękana wyrzutami sumienia. Ciągłe nie zdejmuje czarnej opaski skrywającej krwawe znamię na czole. Poleca odprawić spod bram zamku wieśniaków, którzy przybyli w odwiedzinach do Wdowy. Ją samą wyprawia do zamkowej wieży, nazywa przed Kostrynem swoją mamką. Ma nadzieję, że dowódca pałacowej straży będzie jej przyjazną duszą. Przed oblicze Balladyny nie zostaje dopuszczony również Grabiec.

Scena III: Kirkor przybywa do chaty Pustelnika, który pokazuje mu koronę Lecha. Radzi również hrabiemu, by posłał swojej młodej żonie zapieczętowaną skrzynię z wyraźnym zakazem otwierania jej przed własnym przybyciem. Ma to być dla Balladyny próba posłuszeństwa i lojalności. Po odjeździe Kirkora przybywa Filon. Popada w rozpacz na wieść, że nie udało się przywrócić do życia jego ukochanej. Z kolei u Pustelnika zjawia się Balladyna i prosi o wyleczenie rany na czole. Starzec odkrywa straszną tajemnicę i stwierdza, że tylko Alina, powstając z grobu, mogłaby zetrzeć śmiertelne znamię. Przeklina zbrodniarkę, która ucieka przerażona. Tajemnicze odgłosy wywabiają Pustelnika w głąb lasu.

Scena IV: Pustelnik, odchodząc w las, pozostawia na kamieniu koronę Lecha. Zabierają ją Chochlik i Skierka i oddają swojej pani. Goplana, chcąc zdobyć serce Grabca, zgadza się przemienić go w króla dzwonekowego. Śpiący młodzieniec ulega przemianie i rozpoczyna „rządy” nad światem przyrody. W mowie tronowej poleca rozpędzić sejmiki, by samemu móc rządzić, karać i nagradzać. Zamierza wprowadzić paszporty z dokładnym opisem obywateli, śledzenie przybywających oraz surowe podatki. Po wydaniu nowych rozporządzeń udaje się w towarzystwie Skierki i Chochlika na ucztę weselną do zamku Kirkora.

Scena V: Okazuje się, że rozmowę Balladyny z Pustelnikiem podsłuchał Kostryn. Morderczyni wyrzuca sobie pochopną wizytę w pustelni. Tymczasem do zamku przybywa Gralon, sługa Kirkora, z zapieczętowaną skrzynią i poleceniem od hrabiego. Balladyna jest oburzona zakazem, ale godzi się z wolą męża. Służący opowiada o wizycie hrabiego u Pustelnika i początku wyprawy. Kostryn sugeruje, że Gralon zna tajemnicę morderstwa, i napada na niego z mieczem. Z pomocą przychodzi mu Balladyna, która ciosem w plecy zabija Gralona. Wspólna zbrodnia łączy Kostryna i jego panią.

Akt IV

Scena I: W zamku Kirkora odbywa się uczta. Goście rozmawiają o rodowych herbach, a Balladyna opowiada zmyśloną historię swego szlacheckiego pochodzenia. Nagle na salę wdziera się Wdowa odziana w łachmany, żaląc się, że zamknięto ją w wieży bez jedzenia. Balladyna wypiera się własnej matki i poleca wypędzić ją z zamku, choć jest noc i szaleje burza. Z lasu przybywa goniec z wieścią o wspaniałym zwycięstwie Kirkora nad Popielem IV i entu zjastycznym powitaniu mieszkańców Gniezna, którzy obwołali hrabiego królem. On jednak zrzekł się tej godności i polecił czekać na osobę, która przybędzie w prawdziwej koronie Lecha. Wszyscy goście spoglądają na Grabca, gdyż to właśnie on przybrany jest w królewską koronę. Uczta trwa nadal. Balladynę prześladowuje pieśń o zbrodni i malinach śpiewana przez duchy, a wreszcie ukazuje się postać Aliny z dzbanem owoców na głowie.

Gospodyni wymawia się zmęczeniem i w pośpiechu zamierza opuścić salę, lecz wcześniej mdleje z przerażenia.

Scena II: Przed chatą Pustelnika Kirkor przyrzeka starcowi odnaleźć skradzioną koronę Lecha. Wyrusza z żołnierzami do Gniezna, by pojmać oszusta podającego się za prawowitego króla. Nad lasem szaleje burza. U drzwi pustelni zjawia się Wdowa. Jest głodna, obszarpana i ślepa, gdyż piorun wypalił jej oczy. Żali się na wyrodną córkę, wspomina, że próbowała się powiesić, ale złamała się gałąź sosny. Pustelnik przyrzeka sobie, że gdy odzyska tron, ukarze jej okrutną córkę.

Scena III: Grabiec śpi w zamkowej wieży. Skierka i Chochlik udają się do swoich obowiązków, a do drzwi komnaty zbliża się biała postać.

Scena IV: Do komnaty wchodzi Balladyna z nożem w ręku, zamierzając zabić śpiącego Grabca.

Scena V: Kostryn również zamierza zdobyć koronę Lecha i osiąść na tronie. W drzwiach komnaty spotyka Balladynę, która zabiła Grabca, ale na próżno szukała korony. Dopiero Kostryn odnajduje ją w ciemnej komnacie. Przestępcy wiedzą, że Kirkor oczekuje zbrojnie w Gnieźnie na tego, kto pojawi się ze skradzioną koroną. Postanawiają stoczyć z nim walkę i zdobyć tron. Przed wyruszeniem do Gniezna Balladyna rozkazuje Kostrynowi zabić Pustelnika, by usunąć ostatniego świadka ich zbrodni.

Akt V

Scena I: Goplana jest przerażona tragicznymi wypadkami, które się wydarzyły, i zdaje sobie sprawę, że to ona je spowodowała. Postanawia opuścić nadgoplańską krainę i wraz z kluczem żurawi udać się na północ.

Scena II: Rycerze Kirkora zebrali się pod murami Gniezna. Część z nich odeszła przekupiona przez Kostryna i Balladynę. Powraca goniec wysłany po Pustelnika z wieścią o tragicznej śmierci starca, którego znaleziono powieszzonego przed własną chatą. Rozpoczyna się bitwa. Balladyna pozostaje w obozie i niecierpliwie czeka na wieści z placu boju. Przyjmuje starą kobietę, która przynosi jej zatruty nóż. Grafini planuje popełnić nim samobójstwo na wypa dek przegranej. Po zaciętej walce wojska Kirkora przegrywają, a on sam ginie. Do obozu przybywają posłowie z miasta z chlebem i solą. Balladyna zatrutym nożem kroi bochenek i połową skażoną jadem częstuje Kostryna.

Scena III: Zwycięzcy wkraczają na zamek. Dziejopis Wawel opowiada o zaobserwowanym zjawisku, kiedy postać kobieca z kluczem żurawi odlatywała na północ. Wokół zamku zbierają się burzowe chmury. Pojawia się Balladyna w towarzystwie Kostryna. Zgodnie ze zwyczajem przed koronacją ma wydać sąd na zbrodniarzy. Nagle Kostryn pada na ziemię i przed śmiercią ostrzega zebranych przed Balladyną. Królowa postanawia rozpocząć nowe życie. Poleca uwolnić jeńców wojennych i nakarmić żebraków. Rozpoczyna się sąd. Pierwszy oskarża lekarz, informując o otruciu Kostryna. Karą ma być śmierć zabójcy. Jako drugi przemawia Filon, opowiadając o tragicznej śmierci Aliny. I tu karą jest śmierć. Ostatnia przemawia Wdowa. Nie chce jednak wyjawić imienia wyrodnej córki, za co zostaje skazana na tortury. Umiera, nie wyjawiając tajemnicy. Balladyna po raz trzeci zasądza wyrok śmierci i w tym samym momencie ginie rażona piorunem.

Epilog: Dziejopis Wawel rozmawia z publicznością, która domaga się wyjaśnienia historii Balladyny. Wawel ocenia jej rządy jako mądre i sprawiedliwe, z czym nie zgadza się publiczność, która zarzuca mu pochopność sądów. Wawel próbuje wywieść ród Balladyny jeszcze z czasów starożytnych, a jej

tragiczną śmierć tłumaczy starym przesądem ludowym, który głosi, że trzeba bić w dzwony, gdy uderzają pioruny.

Źródło: <https://opracowania.pl/opracowania/jezyk-polski/balladyna-j-slowacki,oid,7,streszczenie>

VI. Plan wydarzeń.

1. Kirkor u Pustelnika - opowieść Pustelnika.
2. Rada Pustelnika - prosta dziewczyna najlepszą żoną dla Kirkora.
3. Rozkazy Goplany dla Skierki i Chochlika.
4. Powrót Aliny i Balladyny wraz z matką do domu po pracy. Przybycie Kirkora.
5. Malinowy konkurs.
6. Zabójstwo Aliny przez Balladynę.
7. Przygotowania do ślubu Balladyny i Kirkora.
8. Krwawa plama na czole Balladyny.
9. Balladyna na zamku Kirkora - zamknięcie matki w wieży.
10. W domku Pustelnika.
11. Z rozkazu Goplany Grabiec królem lasu.
12. Plany Balladyny wobec Kostryna.
13. Przybycie do pałacu zaufanego sługi Kirkora, Gralona, ze skrzynią. Morderstwo Gralona przez Balladynę i Kostryna.
14. Uczta w zamku.
15. Kirkor u Pustelnika - obietnica odnalezienia skradzionej przez Chochlika i Skierkę korony Lecha.
16. Śmierć Grabca z ręki Balladyny.
17. Śmierć Kirkora.
18. Śmierć Kostryna.
19. Sąd nad zbrodniarzami - Balladyna w roli sędziego.
20. Śmierć Balladyny rażonej piorunem.

Źródło: <https://opracowania.pl/opracowania/jezyk-polski/balladyna-j-slowacki,oid,7,plan-wydarzen>

VII. Problematyka.

Autor tragedii sięgnął po wędrowne motywy winy, kary i władzy. Bardzo często motywy te pojawiały się w dramatach Williama Szekspira, ale również w dziełach polskich poetów, np. w II cz. *Dziadów* Adama Mickiewicza. U Słowackiego, podobnie jak u Szekspira:

- władza łączy się ze złem, pragnienie władzy prowadzi do tragedii; władca prędzej czy później staje się zbrodniarzem;
- zbrodnia zawsze zostaje ukarana, jeśli nie przez ludzi, to przez siły nadprzyrodzone działające w imieniu Boga;
- natura jest świadkiem wydarzeń i ludzkich poczynań, obu dramaturgom posłużyła jako czynnik tworzenia nastroju.

Juliusz Słowacki wykorzystał w swoim utworze liczne wątki znane z baśni. Przede wszystkim jest to wyraźny podział bohaterów na dobrych (Alina, Wdowa, Kirkor, pustelnik) i złych (Balladyna, Kostryn, Grabiec). Duże znaczenie mają tu czary: rolę wróżki z baśni odgrywa Goplana. To jej słudzy - Chochlik i Skierka - przywłaszczają sobie koronę Popielów, co krzyżuje plany Kirkora pragnącego zwrócić ją prawowitemu władcy. Koronę zakłada Grabiec - król-błazen. Święty przedmiot zostaje zbezczeszczone, a postać władcy ośmieszona. Przy okazji dochodzi do ujawnienia się ironii romantycznej. Walka Kirkora idzie na marne, choć księżę nie zawinił i miał szlachetne plany.

Typowy dla baśni jest także motyw rywalizacji siostr - dobrej i złej - pojawił się on np. w baśni Ch. Perraulta *Wróżki* (dobra siostra i zła Franusia). Słowacki wykorzystał motywy baśniowe w oryginalny sposób. Są to motywy odwrócone: zło zwycięża dobro, dobra siostra ginie z ręki złej, czary nie pomagają bohaterom, ale utrudniają im życie.

Obok baśniowych pojawiają się tu motywy legendarne. Najważniejszy z nich to korona Popielów - symbol władzy legendarnego króla Popiela III, pozostającego na wygnaniu. Aby przywrócić byt państwowy niezbędne jest, by na tronie zasiadł prawowity władca. O to walczy Kirkor.

Bohaterowie dramatu są symbolami wartości, to znaczy ich cechy wskazują na konkretne wartości pozytywne lub negatywne:

Alina - dobroć, miłość, altruizm, niewinność, idealizm;

Balladyna - złość, egoizm, ambicja, materializm;

Pustelnik - majestat królewski, dostojeństwo, strażnik praw państwowych i moralnych;

Popiel IV - okrucieństwo, bezprawie, tyrania;

Kirkor - honor, odwaga, szlachetność;

Fon Kostryn - karierowiczostwo, spryt, brak zasad moralnych;

Filon - miłość platoniczna, uduchowiona;

Grabiec - pożądanie,

Wdowa - miłość matczyna,

Goplana - porządek i ład natury.

Źródło: <https://opracowania.pl/opracowania/jezyk-polski/balladyna-j-slowacki,oid,7,problematyka>

VIII. Postać Balladyny.

Dziewczyna jest młoda i wyróżnia się urodą. Ma nieskazitelną, alabastrową cerę oraz ciemne oczy. W przeciwieństwie do Aliny Balladyna należy do osób próżnych, egoistycznych, wyrachowanych i impulsywnych. Od samego początku widzimy w niej dziewczynę, która pragnie realizować swoje ambicje bez względu na innych. Porywczosć, żądza władzy i społecznego awansu prowadzą Balladynę do morderstwa. Zabija Alinę, aby zostać żoną księcia Kirkora. Kolejnych zbrodni dokonuje albo w strachu, że ktoś wyda jej tajemnicę, albo w celu zdobycia tronu i, ostatecznie, niepodzielnej władzy.

Pomimo dokonywanych morderstw, knucia intryg i kłamstw, Balladyna pozostaje bohaterką tragiczną. Jej życiorys nie jest jednoznacznie życiorysem bezdusznego, cynicznego kata. Dziewczynę, od momentu zabójstwa Aliny, dręczą wyrzuty sumienia. Wielokrotnie znajduje się na granicy obłędu. Balladyna nie potrafi poradzić sobie z ciężarem dokonanych zbrodni. Chociaż do samego końca udaje jej się tuszować popełniane czyny i zachować w tajemnicy całą krwawą przeszłość – świadomie wydaje na siebie wyrok. Tym samym zgadza się na karę wymierzoną przez Boga. Ginie rażona piorunem.

Źródło: <https://klp.pl/balladyna/a-10913.html>

IX. Postacie tragiczne w dramacie.

Goplana: Jej próby zawalczenia o miłość Grabca prowokują szereg nieszczęśliwych wydarzeń. Po pierwsze, zemsta, która miała być niewinną nauką (pomysł rzucenia uroku na Kirkora) prowadzi do tragicznego nieporozumienia. Po drugie, chęć przypodobania się Grabcowi i przemienienie go w dzwonek króla sprowadzają na niego śmierć. Działania podjęte przez Goplanę odnoszą odwrotny skutek, a nimfa nie jest już w stanie zmienić biegu wydarzeń.

Kirkor: Księżę wydaje się jednoznacznie pozytywną postacią. Pragnie spokojnego życia u boku kochającej żony. Nie zależy mu na królewskich wygodach i władzy. Swoją pozycję wykorzystuje jedynie w szlachetnych celach – aby zadośćuczynić cierpieniom Pustelnika (Popiela III) i oddać mu niesprawiedliwie odebraną koronę. Kirkor pada jednak ofiarą intryg Balladyny i fon Kostryna.

Alina i Wdowa: Obie bohaterki są ucieleśnieniem łagodności. Poznajemy je jako kobiety szlachetne, gotowe na poświęcenia. Na żadną z nich nie czeka jednak w utworze nagroda. Alina ginie z rąk zazdrosnej Balladyny. Matka także kończy tragicznie, skazana na tortury.

Pustelnik: Przejrzał serce Balladyny i rozpoznał jej przewinienia. Był dobrym władcą, którego Popiel IV niesprawiedliwie wygnał z królestwa. Pustelnik, z pomocą Kirkora, miałby szansę powrotu na tron. Nie jest mu jednak dany lepszy los, chociaż na niego zasłużył. Zostaje zamordowany.

Balladyna: Na jej los duży wpływ miały czary Goplany i Skierki, bez których Kirkor być może nigdy nie pojawiłby się w chacie Wdowy. Balladyna dokonała wielu zbrodni, ale też dręczona była przez silne wyrzuty sumienia. Tragizm w jej postaci jest rozdarcie między pragnieniem władzy a potrzebą wyznania win. W dramacie nie zostaje jej jednak dana szansa zadośćuczynienia. Moment wzięcia odpowiedzialności za popełnione zbrodnie jest jednoznaczny z wydaniem na siebie śmiertelnego wyroku.

Źródło: <https://klp.pl/balladyna/a-10964.html>

X. Świat rzeczywisty i fantastyczny.

Świat rzeczywisty reprezentowali ludzie, śmiertelnicy: wdowa, Balladyna, Alina, Kirkor, Grabiec, Pustelnik, Kostryn. Posługiwali się oni zwykłym, prostym, bezpośrednim językiem, starając się dążyć do osiągnięcia szczęścia. Słowacki starał się przedstawić ich jak najbardziej realistycznie, opisując ich ludzi przeżycia, rozterki i namiętności.

Ze światem tym łączył się ściśle świat fantastyczny, opisany w sposób tajemniczy, poetycki, magiczny. Jego reprezentanci to Goplana i jej dwa leśne duszki, którym Słowacki kazał rządzić się tymi samymi prawami, którymi rządził się świat rzeczywisty.

Zgodnie z romantycznymi konwencjami, oba światy się ze sobą łączyły, a świat fantastyczny miał ogromny wpływ na to, co działo się w realnym ludzkim życiu. Goplana jest jednak siłą, która ludzkie losy płacze, gmatwa. Nimfa jednak zdała sobie sprawę, iż jest winna wszystkim nieszczęściom. Po śmierci Balladyny znika także ona, odlatując z kluczem żurawi, a wraz z nią znika też cały magiczny i fantastyczny świat.

Źródło: <https://klp.pl/balladyna/a-5708.html>

XI. Motywy literackie.

Balladynę możesz wykorzystać w tematach prac dotyczących m.in.:

- winy i kary,
- ludowej moralności,
- miłości,
- obsesji władzy,
- śmierci,
- kainowego znamienia,
- zemsty.